

УДК 781.2

DOI <https://doi.org/10.32782/facs-2024-6-4>

Вікторія КАШАЮК

кандидат мистецтвознавства, доцент, доцент кафедри музичного мистецтва, Волинський національний університет імені Лесі Українки, пр. Волі, 13, м. Луцьк, Волинська обл., Україна, 43025

ORCID: 0000-0003-4396-8946

Бібліографічний опис статті: Кашаюк, В. (2024). Специфіка відображення героїки в українській і китайській музично-ментальних картинах (на прикладі творів Кирила Стеценка і Сянь Сінхая). *Fine Art and Culture Studies*, 6, 26–31, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2024-6-4>

СПЕЦИФІКА ВІДОБРАЖЕННЯ ГЕРОЇКИ В УКРАЇНСЬКІЙ І КИТАЙСЬКІЙ МУЗИЧНО-МЕНТАЛЬНИХ КАРТИНАХ (НА ПРИКЛАДІ ТВОРІВ КИРИЛА СТЕЦЕНКА І СЯНЬ СІНХАЯ)

У статті здійснено компаративний аналіз відображення героїчного в українській та китайській музично-ментальних картинах на прикладі творів, в яких, на думку авторки, показово втілено специфіку національного мислення вказаних народів. Це кантати «У неділеньку у святую» Кирила Стеценка та «Хуанхе» Сянь Сінхая.

Мета статті – виявити специфічні риси відображення героїки в українській і китайській музично-ментальних картинах на прикладі кантат «У неділеньку у святую» Кирила Стеценка та «Хуанхе» Сянь Сінхая. Завдання дослідження: 1) проаналізувати втілення героїчного лицарського архетипу в кантаті «У неділеньку у святую» Кирила Стеценка у контексті української національно-ментальної картини; 2) охарактеризувати кантату «Хуанхе» Сянь Сінхая крізь призму відображення китайської героїчної образності та відповідної музично-ментальної характерності; 3) укласти висновки про специфіку втілення героїки у вказаних творах.

Методологія дослідження спирається на поєднання культурологічного, компаративного методів та цілісно-музикознавчого аналізу.

Наукова новизна. У статті здійснено аналіз відображення героїки крізь призму компаративного підходу, спираючись на українську і китайську ментальну специфіку.

Висновок. В українській кантаті Кирила Стеценка «У неділеньку у святую» за віршем Тараса Шевченка, написаним у стилі народної думи, яскраво змальовано громадську єдність козаків, яка відображена у музиці як колективна національна героїка, при цьому братерська велич протрактована як духовна основа козацтва. Проте, цей колективний первінь відтіняється крізь категорію індивідуального – душевного стану героя, сердечних переживань про користь громаді та особистої етики служіння козацькому братству. Це той розвинений індивідуалізм і тонка чуттєвість, які на глибинному софійно-кордоцентричному рівні присутні в картині національної ментальності та проходять крізь усе її музичне відображення, у даному випадку здійснене романтичними виражальними засобами.

У китайській кантаті Сянь Сінхая «Хуанхе» національно-героїчне подається як узагальнено-колективне, символом якого є Велика Жовта Ріка, що здійснює постійні руйнування внаслідок виходу води з берегів, але водночас, розливи Хуанхе роблять землі родючими, даруючи таким чином можливість врожайів. Та понад цим стоїть вища семантика – національного єднання Великою рікою китайських земель від Тибету до Жовтого моря, що відображається у кантаті поєднанням романтичних та виразно-живописних імпресіоністичних засобів, що має витоки у ментально-споглядальній традиції, зумовленій ідеєю Дао.

Ключові слова: глобальний інформаційний простір, «Інший», українська музика, китайська музика, національна ментальна картина, музична ментальність, героїка, кантата, романтизм, імпресіонізм.

Viktoriia KASHAIUK

PhD in Art Criticism, Associate Professor at the Department of Music Arts, Lesya Ukrainka Volyn National University, 13 Voli ave., Lutsk, Volyn region, Ukraine, 43025

ORCID: 0000-0003-4396-8946

To cite this article: Kashaiuk, V. (2024). Spetsyfika vidobrazhennia heroiky v ukrainskii i kytais'kii muzychno-mentalnykh kartynakh (na prykladi tvoriv Kyryla Stetsenka i Sian Sinkhaia) [The specificity of reflecting heroism in Ukrainian and Chinese musical and mental pictures (on the example of works by Kyrylo Stetsenko and Xian Xinghai)]. *Fine Art and Culture Studies*, 6, 26–31, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2024-6-4>

THE SPECIFICITY OF REFLECTING HEROISM IN UKRAINIAN AND CHINESE MUSICAL AND MENTAL PICTURES (ON THE EXAMPLE OF WORKS BY KYRYLO STETSENKO AND XIAN XINGHAI)

The article presents a comparative analysis of the reflection of the heroic in Ukrainian and Chinese musical and moral pictures on the example of works that, in the author's opinion, demonstrate the specifics of the national thinking of these peoples. These are the cantatas «On a Sunday on a Holy» by Kyrylo Stetsenko and «Huanghe» by Xian Xinghai.

The purpose of the article is to identify the specific features of the reflection of heroism in Ukrainian and Chinese musical and moral pictures on the example of the cantatas «On a Sunday on a Holy» by Kyrylo Stetsenko and «Huanghe» by Xian Xinghai. Research objectives: 1) to analyse the embodiment of the heroic knightly archetype in the cantata «On a Sunday on a Holy» by Kyrylo Stetsenko in the context of the Ukrainian national and moral picture; 2) to characterise the cantata «Huanghe» by Xian Xinghai through the prism of the reflection of Chinese heroic imagery and the corresponding musical and moral characteristic; 3) to draw conclusions about the specifics of the embodiment of heroism in these works.

The research methodology is based on a combination of cultural and comparative methods and holistic musicological analysis.

Scientific novelty. The article analyses the reflection of heroism through the prism of a comparative approach, relying on the Ukrainian and Chinese mental specificity.

Conclusion. The Ukrainian cantata «On a Sunday on a Holy» by Kyrylo Stetsenko, based on a poem by Taras Shevchenko and written in the style of the national дума, vividly depicts the social unity of the Cossacks, which is reflected in music as a collective national heroism, with brotherly greatness interpreted as the spiritual basis of the Cossacks. However, this collective primordality is shaded through the category of the individual – the hero's state of mind, heartfelt feelings about the benefit of the community and personal ethics of serving the Cossack brotherhood. This is the developed individualism and subtle sensuality that, at the deepest Sophia-border-centric level, are present in the picture of the national mentality and pass through all its musical reflection, in this case realised by romantic expressive means.

In Xian Xinghai's Chinese cantata «Huanghe», the national-heroic is presented as a generalised collective, symbolised by the Great Yellow River, which causes constant destruction as a result of water overflowing its banks, but at the same time, the floods of the «Huanghe» make the land fertile, thus giving the possibility of harvests. But above this is a higher semantics – the national unity of the Chinese lands from Tibet to the Yellow Sea by the Great River, which is reflected in the cantata by a combination of romantic and expressive impressionistic means, which has its origins in the mental and contemplative tradition, driven by the Tao idea.

Key words: global information space, «Other», Ukrainian music, Chinese music, national mental picture, musical mentality, heroics, cantata, romanticism, impressionism.

Актуальність проблеми. Творення глобалізаційного суспільства, котре відбувається у наш час, що передбачає «розвиток у людей почуття «постійної включеності» в світовий інформаційний простір і, як наслідок цього, глобалізація свідомості» (Кудлай, 2020: 75) і руйнування усталених формацій, вимагає особливої уваги до національних культур як локальних осередків у світовому соціокультурному просторі – як збереження власних, так і знайомство з тими, що представляють «Іншого».

Одним із засобів проникнення до внутрішнього світу іншої нації є вивчення її музичної культури, кроскультурні і компаративні дослідження певних явищ з точки зору не тільки спільного і відмінного, але й увиразнення музично-семантичної і виражальної специфіки «Свого» та «Іншого». Подібну спробу здійснимо у представленій статті, аналізуючи відображення героїчного в українській та китайській музично-ментальних картинах на прикладі творів, в яких, на думку авторки, показово втілено специфіку національного мислення вказаних

народів, – кантати «У неділеньку у святую» Кирила Стеценка та «Хуанхе» Сянь Сінхая.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Музична спадщина Кирила Стеценка, якій свого часу присвятили праці Наталія Горюхіна та Леніна Єфремова (1950), Лю Пархоменко (1963), Степан Лісецький (1977) та інші музикознавці, сьогодні по-новому відкрилася у зв'язку з вагомою духовною спадщиною композитора, відроджену у період державної Незалежності України, а також у суголосі з тими національно-ментальними сенсами, крізь призму яких можемо сьогодні трактувати творчість мистця. Серед останніх праць, в яких аналізується творчість композитора, – монографія Лю Пархоменко (2009), статті Ольги Коменди (2020) та ін.

Інформація про творчість китайського композитора Сянь Сінхая актуалізована в українському музикознавстві, насамперед, у зв'язку із вказаним твором – дисертаційне дослідження Хуан Лея про специфіку пасторалі в музиці, в якому один із головних фокусів уваги зосереджено на кантаті «Хуанхе» («Пастораль...»,

2021), у тому числі – на відображенні у творі героїчного аспекту (Хуан Лей, «Героїчна пас-тораль...», 2021) та ряд ін. Фортепіанний концерт, створений на основі кантати «Хуанхе», аналізується у праці Чунья Чанга (Chunya Chang, 2017). Натомість, у представленій статті спробуємо розглянути вказані кантати в аспекті компаративістики.

Мета статті – виявити специфічні риси відображення героїки в українській і китайській музично-ментальних картинах на прикладі кантат «У неділеньку у святую» Кирила Стеценка та «Хуанхе» Сянь Сінхая.

Виклад основного матеріалу. Музичні звернення до творчості Кобзаря сформувавши величезну музичну шевченкіану, одним із яскравих прикладів якої є написана у 1918 році кантата-поема Кирила Стеценка «У неділеньку у святую» для чоловічого хору, соло баритона і фортепіано, яка у тому ж році була опублікована у видавництві «Дніпросоюзу». Музичний опус створений за однойменним віршем Тараса Шевченка. Візія поета, втілена у славетному «Кобзарі», що створила континуальний зв'язок «і мертвих, і живих, і ненароджених земляків...», показала «український рай» та «українське пекло», водночас, через Слово викресала образи національних архетипів.

Прикметно, що лицарська тематика кантати втілювалася композитором у період розпалу національно-визвольних змагань і майже одночасно із написанням ескізів музики до драми Тараса Шевченка «Гайдамаки» (1919–1921). Інструментування драматичних картин К. Стеценка «Гайдамаки» і кантати «Шевченкові» було здійснено Рейнгольдом Гліером. На то час Кирило Стеценко вже був автором кантат «Слава Лисенку» (1903), «Рано-вранці новобранці» (1904), «Єднаймося» (1910), «Шевченкові» (1910). Поема «У неділеньку у святую» також отримала літературно-музичне втілення в однойменних опері Олександра Білаша (1965), кантаті Антіна Рудницького (1974) (Муха, 2004) та ін.

Вірний романтичним традиціям, вже представленим у поетично-музичному дискурсі Шевченка та Лисенка, Стеценко втілює Кобзареве Слово у жанрі кантати-поєми, що вирізняється значно розвиненішою драматургією поряд із попередніми ювілейними прославними кантатами мистця. Сформований із ряду

відносно завершених епізодів, що укладаються у два розділи (перший – розповідь оповідача, другий – пряма мова арії баритона Івана Лободи), цей твір, словами Алли Терещенко, є кантатою-поемою зі сценічною драматургією і наближеністю до оперних й ораторіальних форм, що досягається прагненням створити подієву драматургію із конкретизованою розповідністю, психологічними портретами героїв і зображальністю (Терещенко, 1975: 16). Такими засобами композитор сповна розкриває усі психологічні нюанси та реалістичні деталі подій у Чигирині в XVI столітті, які лягли в основу сюжету вірша «У неділеньку у святую», написаного Кобзарем 1848 року в Аральській експедиції. Тут зображено сцену обрання гетьмана Павла Кравченка-Наливайка, що відповідає історичній постаті Северина Наливайка (Павлом він названий в «Истории русов»), та вигадану поетом історію відмови від гетьманства Івана Лободи, як Тарас Шевченко назвав козака Григорія Лободу, про що знаходимо відомості у виданні творів поета (Шевченко, 2003: 641–642). Постать Северина Наливайка згадується Тарасом Шевченком у драмі «Назар Стодоля», трагедії «Микита Гайдай», поемах «Гайдамаки» і «Тарасова ніч» (Шевченко, 2003: 642). У вірші ж «У неділеньку у святую» історичні події переплетені з легендами, що є характерним явищем літературного романтизму.

Яким же показаний лицарсько-козацький архетип у літературно-музичному дискурсі Тараса Шевченка – Кирила Стеценка? Першу частину вірша присвячено опису картину сходу на віче, де проакцентовано роль священництва – «у неділеньку у святую... / з усіх церков громада йде / І громада покладає / Земніє поклони... Святого Бога просить, хвалить, / Щоб дав їм мудрості дознати, Гетьмана доброго обрати...» (Шевченко, 2003: 145), що створює урочисто-пафосну картину громадського зібрання і підкреслює вагомість події. Друга ж частина є монологом Лободи, який дякує за пошану, та відмовляється від гетьманства на користь Наливайка: «Не мені тепер, старому, / Булаву носити. / Нехай носить Наливайко Козак на славу...» (Шевченко, 2003: 146).

Кирило Стеценко слідує точно за поетичним текстом, підкреслюючи його вузлові смислові моменти та акцентуючи пошану до «лицаря старого» Лободу та надію громади на нового моло-

дого гетьмана Наливайка – «завзятого молодця, преславного запорожця», посилюючи відчуття урочистості фресковим літературно-музичним викладом в характері народних історичних пісень і дум та з імітацією символу урочистості – церковних дзвонів, а у ключових кульмінаційних моментах – з використанням імітаційності у хоровій партії (як, наприклад, послідовність хорових імітаційних епізодів-фугато «і одногласно, одностайне громада вибрала гетьмана», «у труби затрубили, дзвони задзвонили», «гетьман старий ридас» перед кульмінаційним соло Лободи, а також «громада хмелем загула, у дзвони задзвонили» після вказаного соло).

Головним музичним матеріалом, що символізує лицарський архетип, є українська дума – жанр, безпосередньо пов'язаний із козацьким бароко в музиці, оспівуванням подвигів і поразок у суворій борні, звитяги і трагічності її героїв. Це використання речитативної ритміки дум у трансформованому вигляді, що дозволяє уникнути цитатності, а також характерної для думної сфери епічності, поміркованої розповідності. Народна пісенність представлена й оригінальними взірцями лірико-епічного складу, які композитор переосмислює у напрямку створення суворо-героїчної образності кантати, як, наприклад, «Тече річка невеличка з вишневого саду», що лягла в основу першої теми. Змальовуючи козацький архетип, Кирило Стеценко відходить від кордоцентрично-трагічного його трактування, в цілому дуже характерного для Шевченкової візії козацької України, а показує його у всій величі Лицаря. Таке враження створює вже згадана перша тема «У неділеньку у святую», що розпочинається у низькому регістрі та звучить у «суворому» натуральному мінорі в діатонічно-епічному складі, нагадуючи прадавні розспіви.

Велична суворість українського лицарства експонуються і в наступних темах кантати, як, наприклад, «З святими корогвами», «Замовкли гармати, онімили дзвони» та ін. Кульмінацією героїчного архетипу лицаря-козака є арія славного, шляхетного воїна Івана Лободи «Спасибі вам, панове-молодці» у другому розділі, де водночас втілюється віра у доблесть і честь новообраного гетьмана Павла Кравченка-Наливайка, як і інших нащадків славних предків – молодого козацтва. Апофеозом лицарського архетипу є гімн у славу Наливайка

«Громада хмелем загула» в супроводі імітованих альтерованими септакордами дзвонів. Описана велич лицарства – за суттю реалізованого воле-первня, відтіняється ліричним відступом у сферу кордо-первня перед кульмінацією твору, презентованого гостро-дисонуючим епізодом «Гетьман старий ридас», присвяченого старому козаку Лободі, якому пропонують довірити гетьманство. Але цей відступ тимчасовий, що ще більше посилює домінуючу героїчну лінію драматургії кантати.

У цілому, кантата-поема «У неділеньку у святую» в літературно-музичному дискурсі розкриває героїзм українського лицарського архетипу в його величі та, що є менш важливо, – братерській одностайності в прийнятті рішень, що було актуальним у часи написання кантати-поєми (1918) та й протягом усієї української історії, відомої сумною приповідкою національного розбрату «де два українці, там три гетьмани». Отож, кращі риси українського героїчного архетипу привнесені у літературно-музичний дискурс твором Шевченка – Стеценка, – риси, актуальні й у сьогоденні.

Сянь Сінхай (1905–1945) – один із знакових китайських композиторів першої половини ХХ століття, вихованець Поля Дюка у Паризькій консерваторії (1934), чийм ім'ям названі консерваторія та концертний зал у Гуанчжоу, автор «Китайської рапсодії», двох програмних симфоній, двох кантат (друга – «Спів виробничого руху»), більш як трьохсот пісень, музики до низки кінофільмів та інших творів (Smith, 2003). Попри яскраві прокомуністичні програми творів, зумовлені політичними тенденціями того часу, творчість Сянь Сінхая відкрила академічну сторінку китайської музики, основу на синтезі європейських класичних хорових, інструментальних, жанрових, формотворчих, тонально-гармонічних традицій та етнічної чуттєвості, образності, специфічних ладовості та вибраного інструментарію.

Кантата «Хуанхе» за поемою Гуан Вейжання є одним із найбільш вагомих і популярних творів, разом із однойменним фортепіанним концертом, який виник як транскрипція кантати, здійснена піаністом Ін Ченцзуно (про вказаний концерт див. працю Чунья Чанга (Chunya Chang, 2017)).

Твір вирізняється особливим масштабом і складається із восьми частин, які об'єднані

єдиним змістом – у кожній із них по-різному втілено характеристику Жовтої ріки. У кантаті використано подвійний оркестру, а також застосовано специфічні етнічні інструменти – це піпа та низка ударних інструментів. Композитор застосовує виразальні можливості різних хорових складів, так, наприклад, у першій, четвертій, сьомій, восьмій частинах використовується повний склад мішаного хору, в окремих частинах звучать жіночий хор, соло тенора, баритона сопрано та ін.

У цілому, твір є типовим взірцем кантатно-ораторіального жанру, характерного для західно-європейської традиції, – із вагомим драматургічним розвитком, масштабністю звукових полотен, які творить велика кількість виконавців. Особливою є партія читця, який відтворює образ Поета, котрий оповідає про минуле, пов'язане з Хуанхе та історією Китаю та здійснює вагомий вплив на драматургічний розвиток твору, починаючи від нагадування про «часи, коли ми боролись за наше життя на ось цій ріці» та порівняння боротьби із «величними хвилями». Нагадаємо, що аналогічні прийоми застосовуються і в українській музиці, як, наприклад, в опері Мирослава Скорика «Мойсей» (Поет-Пророк), у сценічному дійстві Євгена Станковича «Страсті за Тарасом» для читця, хору, оркестру та балету, та низці інших творів.

Водночас у кантаті «Хуанхе» чуємо національні китайські звучання, які створюються, насамперед, колоритною етнічною ладовістю з використанням пентатонічних звучань, а також специфічними народними інструментами, такими як названий вище піпа та ін. У результаті, в річищі європейського кантатно-ораторіального жанру з'являється твір, який має особливий китайський національний колорит та в якому тонким імпресіоністичним звукописом змальовано колоритні пейзажі Китаю, передано рух вод Жовтої ріки, а також з романтичним піднесенням та особливою східною споглядальністю описано ставлення автора до Хуанхе як джерела життя і символу батьківщини.

У цілому, у творі вирізняються такі образно-семантичні сфери, кожна з яких зі свого боку додає певного відтінку у загальну концепцію героїки, виражену у творі колективним первнем, асоційованим з китайським народом: переможна піднесеність (як, наприклад, у першій частині «Пісня човнярів на Хуанхе»), яку Хуан

Лей метафорично порівнює з початком першої частини «Пісні про Землю» Густава Малера («Пастораль...», 2021: 120); трагедійно-драматичний відтінок героїзму (шоста частина «Скорбота Хуанхе»); колективно-маршовий героїчний первінь (сьома частина «Захистимо Хуанхе»); патріотично-героїчним первнем, пов'язаним із важливими для даосистської ментальності природними стихіями («Люте ревіння хвиль Хуанхе») та ін. Вказана образність поєднується з особливою східною споглядальністю (друга частина «Ода річці Хуанхе»), імпресіоністичною пейзажністю, створеною вишуканими фактурними та тембральними засобами (третя частина «Води підіймаються» з соло пі-пи), проникненням у всі частини ліричної споглядальності як питомої риси даосизму.

Висновки і перспективи подальших досліджень. У результаті проведеного дослідження приходимо до висновку, що в українській кантаті Кирила Стеценка «У неділеньку у святую» за віршем Тараса Шевченка, написаним у стилі народної думи, яскраво змальовано громадську єдність козаків, яка відображена у музиці як колективна національна героїка, братерська велич протрактована як духовна основа козацтва. Проте, цей колективний первінь відтіняється крізь категорію індивідуального – душевного стану героя, сердечних переживань про користь громаді та особистої етики служіння козацькому братству. Це той розвинений індивідуалізм і тонка чуттєвість, які на глибинному софійно-кордоцентричному рівні присутні в картині національної ментальності та проходять крізь усе її музичне відображення, у даному випадку здійснене романтичними виразальними засобами.

У китайській кантаті Сянь Сінхяя «Хуанхе» національно-героїчне подається як узагальнено-колективне, символом якого є Велика Жовта Ріка, що здійснює постійні руйнування внаслідок виходу води з берегів, але водночас, розливи Хуанхе роблять землі родючими, даруючи таким чином можливість врожаїв. Та понад цим стоїть вища семантика – національного єднання Великою рікою китайських земель від Тибету до Жовтого моря, що відображається у кантаті поєднанням романтичних та виразноживописних імпресіоністичних засобів, що має витоки у ментально-споглядальній традиції, зумовленій ідеєю Дао.

Повертаючись до задекларованої у статті проблеми збереження національних культур як локальних осередків у світовому соціокультурному просторі, вважаємо, що перспективи

подальших досліджень полягають у подальшому вивченні культури «Іншого» у широкій палітрі множинних явищ музичного мистецтва.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Горюхіна Н., Єфремова Л. К. Г. Стеценко. Київ : Музична Україна, 1950. 29 с.
2. Кудлай І. Глобальний інформаційний простір сучасності. *Філософія та гуманізм*. Одеса, 2020. Вип. 1 (11). С. 67–80. URL : <http://dspace.opu.ua/jspui/handle/123456789/12113> (15.12.2024).
3. Лісецький С. Риси стилю творчості К. Стеценка. Київ : Музична Україна, 1977. 124 с.
4. Коменда О. Кирило Стеценко: індивідуальний стиль як чинник творчого універсалізму. *Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського*. Київ, 2020. № 127. С. 7–26.
5. Пархоменко Лю. Кирило Григорович Стеценко. Київ : Мистецтво, 1963. 232 с.
6. Пархоменко Лю. Кирило Стеценко. Київ : Музична Україна, 2009. 390 с.
7. Хуан Лей. Пастораль в музиці: історико-типологічний та виконавський аспекти : дис. ... доктора філософії : 025. Харків, 2021. 209 с.
8. Хуан Лей. Героїчна пастораль та її національно-стильова рецепція у кантаті Сянь Сінхая «Хуанхе». *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти*. Харків, 2021. Вип. 58. С. 125–149.
9. Муха А. Композитори України та української діаспори : довідник. Київ : Музична Україна, 2004. 352 с.
10. Терещенко А. Українська радянська кантата і ораторія (1945–1974). Київ : Наукова думка, 1975. 176 с.
11. Шевченко Т. Зібрання творів : У 6 т. Київ : Наукова думка, 2003. Т. 2 : Поезія 1847–1861. 784 с. URL : <http://litopys.org.ua/shevchenko/shev261.htm> (15.11.2024).
12. Smith N. Conductor's Notes: Xian Xinghai Yellow River Cantata. *Beijing International Festival Chorus*. 20 September 2003. URL : https://beijingifc.org/?option=com_content&task=view&id=8&Itemid=36 (25.11.2024).
13. Chunya Chang. The Yellow River Piano Concerto: a pioneer of western classical music in modern China and its socio-political context. *The University of Alabama*. Tuscaloosa, 2017. 74 p. URL : <http://ir.ua.edu/handle/123456789/3378> (28.11.2024).

REFERENCES:

1. Horiukhina, N., Yefremova, L. (1950). K. H. Stetsenko [K. H. Stetsenko]. Kyiv [in Ukrainian].
2. Kudlai, I. (2020). Hlobalnyi informatsiynyi prostir suchasnosti [Global information space of the present. Philosophy and humanism]. *Filosofia ta humanism*, 1 (11), 67–80. URL: <http://dspace.opu.ua/jspui/handle/123456789/12113> (15.12.2024) [in Ukrainian].
3. Lisetskyi, S. (1977). Rysy stylu tvorchosti K. Stetsenka [Features of K. Stetsenko's style]. Kyiv [in Ukrainian].
4. Komenda, O. (2020). Kyrylo Stetsenko: indyvidualnyi styl yak chynnyk tvorchoho universalizmu [Kyrylo Stetsenko: individual style as a factor of creative universalism]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoi muzychnoi akademii Ukrainy imeni P. I. Chaikovskoho*, 127, 7–26 [in Ukrainian].
5. Parkhomenko, Liu. (1963). Kyrylo Hryhorovych Stetsenko [Kyrylo Hryhorovych Stetsenko]. Kyiv [in Ukrainian].
6. Parkhomenko, Liu. (2009). Kyrylo Stetsenko [Kyrylo Stetsenko]. Kyiv [in Ukrainian].
7. Khuan, Lei. (2021). Pastoral v muzytsi: istoryko-typolohichni ta vykonavskiy aspekty [Pastoral in Music: Historical, Typological and Performing Aspects] : PhD : 025. Kharkiv [in Ukrainian].
8. Khuan, Lei. (2021). Heroichna pastoral ta yii natsionalno-stylova retseptsiia u kantati Sian Sinkhaia «Khuankhe» [Heroic Pastoral and its National and Stylistic Reception in Xian Xinghai's Cantata Huanghe]. *Problemy vzaiemodii mystetstva, pedahohiky ta teorii i praktyky osvity*. 58, 125–149 [in Ukrainian].
9. Mukha, A. (2004). Kompozytory Ukrainy ta ukrainskoi diaspory [Composers of Ukraine and the Ukrainian diaspora]. Kyiv [in Ukrainian].
10. Tereshchenko, A. (1975). Ukrainska radianska kantata i oratoriia (1945–1974) [Ukrainian Soviet cantata and oratorio (1945–1974)]. Kyiv [in Ukrainian].
11. Shevchenko, T. (2003). Zibrannia tvoriv [Collected works] : U 6 t. Kyiv. T. 2 : Poeziia 1847–1861. URL : <http://litopys.org.ua/shevchenko/shev261.htm> (15.11.2024) [in Ukrainian].
12. Smith, N. (2003). Conductor's Notes: Xian Xinghai Yellow River Cantata. *Beijing International Festival Chorus*. 20 September. URL : https://beijingifc.org/?option=com_content&task=view&id=8&Itemid=36 (25.11.2024) [in English].
13. Chunya, Chang. (2017). The Yellow River Piano Concerto: a pioneer of western classical music in modern China and its socio-political context. *The University of Alabama*. Tuscaloosa. URL: <http://ir.ua.edu/handle/123456789/3378> (28.11.2024) [in English].